

שקלא וטריא

— סכום על דף היומי —

לעלו נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

בבא קמא יט

או דלמא: השתא מיהא מחמת ביעוט קמנזתה צרות ואם תמצא לומר שיש שינוי לצרות ולכן משלם רביע.

[פירוש אחר, אורחיה הוא ותולדה דרגל היא, ואפילו אייעד בביעוט והתיזה משלם חצי נזק, או דילמא מחמת ביעוט אתי ואם הועדה בכך משלמת נזק שלם מדין קרן].
(מסקנה) תיקו.

מהלכת ברה"ר והתיזה והזיקה

בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא היתה מהלכת ברה"ר, והתיזה והזיקה, מהו?

לקרן מדמינן ליה וחייבת חצי נזק.

או דלמא: תולדה דרגל הוא ופטורה ברה"ר.

אמר ליה מסתברא תולדה דרגל הוא.

התיזה ברה"ר והזיקה ברה"ר – בתר עקירה אזלינן או בתר ההנחה

התיזה ברה"ר כאורחיהו והלכו הצרות והזיקה ברה"ר ברשות הניזק מהו? האם

הולכים לפי המקום שיצא, ופטור ברה"ר, או שהולכים אחר הסוף, וחייב ברה"ר.

א"ל עקירה אין כאן, הנחה יש כאן! אלמא פטור הואיל שנעקר מרה"ר.

עתה הגמרא מקשה על תשובתו הראשונה לעיל, שמהלכת היינו רגל, שמובא בברייתא למטה שמתחייב ברשות הרבים.

(קושיה) איתיביה היתה מהלכת בדרך והתיזה בין ברה"ר בין ברה"ר חייב.

מאי לאו: התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר?

(דחיה) לא, התיזה ברה"ר והזיקה ברה"ר!

(קושיה) והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן!?

(תירוץ) א"ל הדרי בי.

(קושיה) איתיביה דרסה על הכלי, ושברתו, ונפל השבר על כלי אחר, ושברו: על הראשון, משלם נזק שלם, ועל האחרון, משלם חצי נזק.

ותני עלה: במה דברים אמורים ברשות הניזק, אבל ברה"ר, על הראשון פטורה, ועל האחרון חייבת.

מאי לאו, התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים?

(תירוץ) לא, התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר.

(קושיה) והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן!?

אמר ליה הדרי בי.

[עד כאן דף יט עמוד א]

(קושיה) איני, והאמר ר' יוחנן אין חצי נזק חלוק לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים.

מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים!?

א. לא, התיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד.

(קושיה) והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן!?

(תירוץ) א"ל הדרי בי.

ב. איבעית אימא כי אמר רבי יוחנן אקרן אך חצי נזק דצרות פטור ברשות הרבים.

שני לצרות לרביע נזק

לפי שיטת רבנן, הסוברים שצרות משלם חצי נזק, הגמרא מסתפקת כשעשתה דבר משונה, כגון בעטה ברגלה ומחמת הביעוט התיזה צרות ושברה כלים, האם נחשב שינוי להיות כמו תם ולשלם חצי נזק, דהיינו רביע או לאו, כדלהלן:

בעי רב אשי: יש שני לצרות לרביע נזק או אין שני לצרות לרביע נזק, שלא

שייך לחלק בכך, שלא מצינו מועד שמשלם חצי נזק?

תפשוט ליה מדרבא:

דבעי רבא יש העדאה לצרות או אין העדאה לצרות - מכלל דאין שנוי.

(דחיה) דלמא, רבא: אם תמצא לומר קאמר-

אם תמצא לומר אין שנוי, יש העדאה או אין העדאה?

(מסקנה) תיקו.

כח כחו לסומכוס – האם ככוחו דמי או לאו

בעי רב אשי כח כחו לסומכוס: ככחו דמי או לא?

להלן צדדי ספקו:

מי גמיר הלכה חצי נזק בצרות אך ומוקי לה בכח כחו,

או דלמא לא גמיר הלכה כלל.

(מסקנה) תיקו.

[משנה] או שהיו צרות מנתזין מתחת רגליה – מתניתין כרבנן או סומכוס

כתוב במשנה "היתה מבעטת או שהיו צרות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק" הגמרא מסתפקת כיצד לבאר את 'או שהיו צרות מנתזין מתחת רגליה' האם הוא ע"י ביעוט (משונה) ומשלם חצי נזק או שהיה דרכו ועם כל זאת משלם חצי נזק כרבנן דסומכוס, כדלהלן:

איבעיא להו היכי קאמר:

היתה מבעטת והזיקה בביעוטה, דהיינו קרן, או צרות כאורחיהו: משלם חצי נזק ורבנן היא. או דלמא:

היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרות מחמת ביעוט משלם חצי נזק, הא כי אורחיה משלם נזק שלם - ומני סומכוס היא.

ת"ש מסיפא משנתנו דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו: על הראשון משלם נזק שלם, ועל האחרון חצי נזק.

ואי סומכוס, מי אית ליה חצי נזק?! אלמא כרבנן.

וכי תימא 'ראשון' - ראשון להתזה, דהיינו שדרסה על הכלי ושברה אותו (ראשון), והשברים התיזו ושברו כלי אחר(שני).

'ושני' שני להתזה דהיינו כלי שלישי: ושאני ליה לסומכוס בין כחו, לכח כחו.

(דחיה) אלא הא דבעי רב אשי: כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לאו ככחו דמי, תפשוט ליה דלאו ככחו דמי? אלמא מוכרח לומר שסיפא כרבנן, ולכן יכולים לפשוט את

הספק דלעיל, בצרות כאורחיהו (כרבנן).

הגמרא מתרצת שאת ספקו של רב אשי בסומכוס א"א לפשוט, ולא עוד אלא שהוא סובר שהמשנה קאי כרבנן (שכן הלכה), ומסתפק בספק שני רישא (דלא כהספק שהגמרא הסתפקה לעיל), האם יש שנוי או לא, – כדלהלן:

(דחיה) רב אשי¹ כרבנן מוקי לה-

ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרות כאורחיהו חצי נזק - הא מחמת ביעוט רביע נזק ויש שנוי.

או דלמא: היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרות מחמת ביעוט חצי נזק, ואין שנוי.

(מסקנה) תיקו.

בעי מיניה מרבי אמי ואמרי לה מרבי חייא בר אבא: היתה מהלכת בחצר הניזק מלאה צרות במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת, ובעטה והתיזה והזיקה

מהו? להלן צדדי ספקו:

כיון דאי אפשר לה, אורחיה הוא כצרות בעלמא ומשלם חצי נזק.

¹ כך ביאר הרשב"א.

² תוספות ד"ה רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי. הוה מצי למימר דאת"ל קאמר: את"ל לאו ככחו דמי: מתניתין רבנן היא או סומכוס היא. אלא עדיפא ליה למיבעי ביש שנוי ואין שנוי ונראה דבעי דלעיל לא היתה אלא אי מתניתין איירי בצרות כי אורחיה או ע"י שנוי ותו לא והש"ס הוסיף מדעתו רבנן היא או סומכוס היא ורב אשי מפרש דאיבעיא לה אי יש שנוי

לרביע או אין שנוי וכה"ג איכא פ' המקבל (ב"מ דף קיב. ושם ד"ה אומן) גבי בעיא דרב ששת דקבלן עובר בכל תלין או אין עובר שהוסיף הש"ס לומר אומן קונה בשבח כלי כו' ורב ששת שאלו סתם ובהגוזל קמא (לקמן דף צט. ושם ד"ה בשליחא) מוכח דמייירי בשליחא דאגרתא [שאין שבח כלי, מ"מ הגמרא פירשה באופן הרגיל כיוון שברוב אומנות יש שבח כלי].

שקלה וטריה

סכום על דף היומי

לעלו נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
(משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

בבא קמא יט

גמרא

תנו רבנן השן מועדת לאכול את הראוי לה כיצד?
בהמה שנכנסה לחצר הניזק, ואכלה אוכלין הראויין לה, ושתתה משקין הראויין לה: משלם נזק שלם.
וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק, וטרפה בהמה ואכלה בשר: משלם נזק שלם.

אכילה עד ידי הדחק

ופרה שאכלה שעורין שהם מאכל חמור, וחמור שאכל כרשינין שהם מאכל פרה, וכלב שליקק את השמן, וחזיר שאכל חתיכה של בשריט - משלמין נזק שלם - למרות שאינן רגילים בכך מ"מ כיוון שרדכם לאכול ע"י הדחק חייב.
אמר רב פפא השתא דאמרת כל מידי דלאו אורחיה ואכלה ליה ע"י הדחק שמיא אכילה:
האי שונרא: דאכל תמרי.
וחמרא: דאכיל ביניתא, משלם נזק שלם - אכן כסות וכלים שאינן אוכלים בכלל, פטורים.

אכילת בשר ופת

ההוא חמרא דאכל נהמא ופולסיה לעסו לסלא:
חייביה רב יהודה לשלם נזק שלם אנהמא,
ואסלא חצי נזק דמשונה הוא, וכגון שתפס הניזק, שלא דנים קנסות בבבל.
(קושיה) ואמאי? כיון דאורחיה למיכל נהמא, אורחיה נמי לפלוסי סלא?
(תירוץ) דאכל והדר פליס.
(קושיה) ופת אורחיה הוא?
ורמיניהו אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק? מאי לאו בבהמה?
א. לא, בחיה בבשר דמטוי צלי אש.
ב. ואיבעית אימא - בטביא צבי אין דרכו בפת ובשר.
ג. ואיבעית אימא - בבהמה ובפתורא שעל השולחן אכלו, שאין דרכו בכך.

[עד כאן דף יט עמוד ב]

כשכשה בזנבה דומה לרגל או לקרן

יתבי רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא חדר כניסה דרבי יהודה.
נפק מילתא מבינייהו: כשכשה בזנבה מהו האם אורחה הוא ופטורה בר"ה?
א"ל אידך, וכי יאחזנה בזנבה וילך?! ר"ל ודאי שפטורה בר"ה.
(קושיה) אי הכי קרן נמי, נימא וכי יאחזנה בקרן וילך?!
(דחיה) הכי השתא?! קרן לאו אורחיה, הא אורחיה ותולדה דרגל הוא.
(קושיה) וכי מאחר דאורחיה, מאי מבעיא ליה?
(תירוץ) כשכוש יתירא מבעיא ליה האם אורחה הוא או לאו.
כשכשה באמתה
בעי רב עינא כשכשה באמתה מהו?
מי אמרינן מידי דהוה אקרן: קרן לאו יצרא תקיף ליה?! הכא נמי, לא שנא, או דלמא, קרן כוונתו להזיק, הא אין כוונתה להזיק.
(מסקנה) תיקו.

[משנה] היה דליל קשור ברגליו

להלן דברי רב הונא, שהגמרא חשבה שהוא בא לבאר את משנתנו לגבי דליל שקשור ברגל התרנגול, ולבסוף, מסיקה שדיבר על עניין אחר:
אמר רב הונא לא שנו שמשלם חצי נזק אלא שנקשר מאליו הדליל ברגל התרנגול, אבל קשרו אדם חייב דהיינו בור וחייב נזק שלם.
נקשר מאליו מאן חייב? בעל התרנגול או בעל הדליל:
אילימא בעל הדליל - היכי דמי?
אי דאצנעיה, אנוס הוא?
ואי לא אצנעיה בביתו: פושע הוא וחייב נזק שלם.
(תירוץ) אלא חייב בעל תרנגול-
(קושיה) מאי שנא כוליה נזק דלא: דכתיב כי יפתח איש בור, ולא שור בור וכאן התרנגול הוא זה ש'כרה הבור', חצי נזק נמי, איש בור ולא שור בור?
(מסקנה) אלא מתני' בדאדייה אדויי, דהיינו שזרק התרנגול את הדליל ושיבר בזריקתו כלים, והיינו צרותו. ואפילו שקשרו אדם נמי משלם חצי נזק בלבד, שלא נתקל אדם בבור. ולכן בעל התרנגול בלבד משלם חצי נזק.
וכי אתמר דרב הונא בעלמא אתמר ולא על משנתנו -
דליל הפקר: אמר רב הונא נקשר מאליו ונתקל בו אדם, פטור, דאין על מי לחייב, שהדליל משל הפקר, ובעל התרנגול פטור, ד'איש בור' ולא שור בור.
קשרו אדם^נ שעכשיו קנאה בהגבהה מן ההפקר: חייב משום מאי שהרי אינו דומה לבור, שהרי לא הזיק במקום שקשור?
אמר רב הונא בר מנחם: משום בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה.

מתניתין

כיצד השן מועדת? לאכול את הראוי לה.
בהמה מועדת לאכול פירות וירקות.
אכלה כסות או כלים: משלם חצי נזק שהוא משונה.
במה דברים אמורים: ברשות הניזק, אבל ברשות הרבים פטור שכתוב 'וביער בשדה אחר'.
ואם נהנית משלמת מה שנהנית. כיצד משלמת מה שנהנית?
אכלה מתוך הרחבה (רשות הרבים): משלמת מה שנהנית.
מצדי הרחבה: משלמת מה שהזיקה - תם חצי נזק ומועד נזק שלם.
מפתח החנות: משלמת מה שנהנית.
מתוך החנות: משלמת מה שהזיקה.

^נ תוספות ד"ה וחזיר שאכל חתיכה של בשר. אכילה ע"י הדחק היא כדמסיק והא דתנן גבי מדורות הנכרים ומייתי לה בפרק קמא דפסחים (דף ט). כל מקום שחזיר וחולדה יכולין להלך אין צריכין בדיקה אומר ר"ת דשאני נפלים דרכיכי:

^נ תוספות ד"ה קשרו אדם חייב. לאו דוקא קשרו דה"ה אם היה במקום המוצנע והניחו במקום התורפה שפשע בו ואפי' לא הגביהו ולא קנאו ודלא כמו שפירש הקונטרס דקני' בהגבהה כשקשרו ויש לו להאי דליל בעלים דכל תקלה שהניחה ברה"ר מיחייב ביה משום בור אע"ג שלא זכה בה דעד כאן לא פליגי רב ושמואל (לקמן ד' כח): אלא בדלא אפקרי' אבל בדאפקרי' בין לרב בין לשמואל היינו בור: